

Бабушка Л. Д.
канд. філос. н., доцент кафедри філософії
Національного університету харчових технологій

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ: ЛЮДИНОМІРНИЙ АСПЕКТ

Добре відомим є той факт, що проблема соціальної відповідальності тісно пов'язана з питанням моральної відповідальності, з одного боку, та питанням свободи, з іншого. Дистанціювання соціальної відповідальності від власної, спричинене насамперед відчуженням сфери політики, економіки, соціальної думки та практики від звичайної людини. Іншими словами, позалюдиномірний та невідповідний характер цих форм духовності щодо існування простої, конкретної людини призвів до прірви, «неефективності соціальних інститутів та масової апатії, до відчуття людиною екзистенційного дискомфорту та невіри у свої сили», за словами класика соціології Р. Мертона. небезпечним результатом цього стає етична апатія суспільства, яка безупинно поглиблює ризик політичної катастрофи цілої країни.

Фактично в гуманітарній сфері ще остаточно не здійснився перехід від несвободи до свободи, хоча нерухома позаісторична мова режиму, мова мертвого світу поступилася місцем мові живої мінливої реальності. Навпаки, звичка до диктатури зумовила пошук нової диктатури зі знаком «анти». О. Пахльовська в розвідці «Етичний вибір і естетичний вибір: конфлікт і синтез» зауважує, що у «суспільному бутті площинний світ «реального соціалізму» без перспективи роками виявлявся в невротичній «багатовекторності», поверховій емблемі, чия внутрішня суть – політична дезорієнтація, інституційний хаос, а загалом – громадянська незрілість і моральна безвідповідальність [3, 42]. Кінцевий результат – «неоцинізм», як передбачила поетеса Ліна Костенко ще на початку 90-х років. Попередивши, до речі, про своє категоричне неприйняття цієї інволюції: «Гряде неоцинізм. Я в ньому не існую» [2, 42].

Демократія, за словами Ліни Костенко, тим і добра, що при демократії не держава руйнує людину, а людина будує державу. І саму себе, і своє гідне життя, і гуманітарну ауру своєї нації [1, 31]. Лише тоді й буде «Україна для людей», і починатися буде з конкретної, звичайної людини, з особистості, що керується кантіанським «моральним імперативом».

1. Костенко, Ліна. Гуманітарна аура нації, або Дефект головного дзеркала: Лекція, прочит. в Нац. ун-ті «Києво-Могилянська акад.», 1 верес, 1999 р. – 2-ге вид. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська акад.», 2005. – С.31.

2. Костенко Л.В. Вибране. – К.: Дніпро, 1989. – 559 с.

3. Пахльовська О. Етичний вибір і естетичний вибір: конфлікт і синтез // Поезія Ліни Костенко в часах перехідних і вічних: Матеріали круглого столу. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2005.– С. 37 – 48.